

KİŞİLERARASI KABUL-RED KURAMI

- Kuramın önceki yaygın adı, Ebeveyn Kabul-Red Kuramı'dır.
- 25 Haziran 2014'te resmi olarak **Kişilerarası Kabul-Red Kuramı** (Interpersonal Acceptance-Rejection Theory - IPARTheory) adını almıştır.

Ronald P. Rohner

“Kişilerarası ilişkilerdeki kabul-reddin temel nedenlerini, sonuçlarını ve diğer ilişkili değişkenleri açıklamaya ve yordamaya çalışan kanıt temelli bir sosyalizasyon ve yaşam boyu gelişim kuramıdır”

IPART,
"kişilik", "başetme" ve "sosyokültürel"
alanlar olmak üzere,
üç farklı alanda beş temel soruya
cevap aramaktadır!

- IPART'ı temel alan araştırmaların önemli bir özelliği, bireylerin ebeveyn davranışlarına ilişkin **subjektif algılarını** vurgulamasıdır.
- Algılanan kabul ve reddi kavramları, çocukların ve yetişkinlerin temel bakım verenlerin davranışlarına yaptıkları **yorumlamalar** olarak ele alınır.

EBEVEYNLİĞİN SICAKLIK BOYUTU

- IPART'a göre ebeveynliğin sıcaklık boyutu, ebeveynlerle çocuk arasındaki duygusal bağın kalitesini ve anne-babanın bu duygularını ifade ederken kullandıkları fiziksel ve sözel davranışları içerir.
- Bu boyutun bir ucunda algılanan “**ebeveyn kabulü**”, diğer ucunda ise algılanan “**ebeveyn reddi**” yer alır; diğer bir deyişle, kabul veya red birlikte ebeveynliğin sıcaklık boyutunu oluştururlar.

EBEVEYNLİĞİN KONTROL BOYUTU

- IPART'ta kontrol kavramı, **davranışsal kontrol** olarak ele alınır.
- Davranışsal kontrol ebeveynin;
 - a. çocuğun davranışlarını ne kadar sınırladığı veya kısıtladığını,
 - b. bu sınırlamalara uyması konusunda ne kadar zorlayıcı/ısrarcı olduğunu ifade eder.

PSİKOLOJİK UYUM

- IPART'ta kabul veya red yaşantılarının, çocuk ve yetişkinlerde belirli bir kişilik yatkınlığını, diğer bir deyişle **psikolojik uyumu** oluşturduğu ileri sürölmektedir.
- Kuramda bu yatkınlıkların, kÖltür, ırk, etnik köken, cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey gibi birtakım faktörlerle ilişkili olmadığı, **evrensel** özellikler gösterdiği belirtilmektedir.

- IPART'a göre, insanların kendileri için önemli olan kişilerden **olumlu tepki alma gereksinimleri** (ilgi, bakım, destek, şefkat vb.) vardır.
- Bu ihtiyaç, biyolojik kökenlidir.

Eğer çocuklar, bu ihtiyaçlarını ebeveynlerinden yeterli şekilde karşılayamazlarsa, *duygusal ve davranışsal açıdan belirli şekillerde tepki vermeye yatkınlaşırlar.*

Rohner, 2004 yılında algılanan ebeveyn kabul-reddi ve psikolojik uyum üzerindeki etkilerini “**kabul-red sendromu**” olarak adlandırmıştır.

1. Öfke, saldırganlık, pasif agresyon veya öfkeyle başa çıkmada problemler
2. Bağımlılık ya da savunucu bağımsızlık
3. Duygusal tepkisizlik
4. Duygusal tutarsızlık
5. Düşük öz-saygı
6. Düşük öz-yeterlik
7. Olumsuz dünya görüşü

Zihinsel Temsiller

- **Zihinsel temsiller** bireylerin yeni yaşantıları ve kişilerarası ilişkileri algılayışını, yapılandırmasını ve tepkide bulunmasını şekillendiren; bireylerin neyi nasıl depolayacaklarını ve yaşantılarını nasıl hatırlayacaklarını etkileyen yapılardır.
- Kişinin geçmiş ve şimdiki yaşantılarından hareketle duygusal olarak yapılandığı, “kendisi”, yaşamındaki “diğer önemli kişiler” ve etrafındaki “dünya” ile ilgili bu tasarımları, nasıl bir hayat yaşayacağını biçimlendirir.

REDLE BAŞA ÇIKMA

IPART'a göre, başetme mekanizmasını çok-yönlü bir bakış açısı ile anlaşılabilir:

- **Kişinin kendisi** ile ilgili özellikler
- **Diđerleri** ile ilgili özellikler: Ebeveynlerin kişisel özellikleri; reddedilmenin şekli, sıklığı, süresi ve ağırlığı gibi...
- **Bađlam** özellikleri: Çocuğun yaşamındaki “**diğer önemli kişiler**”; çocuğun içinde bulunduğu çevrenin sosyal-durumsal özellikleri...